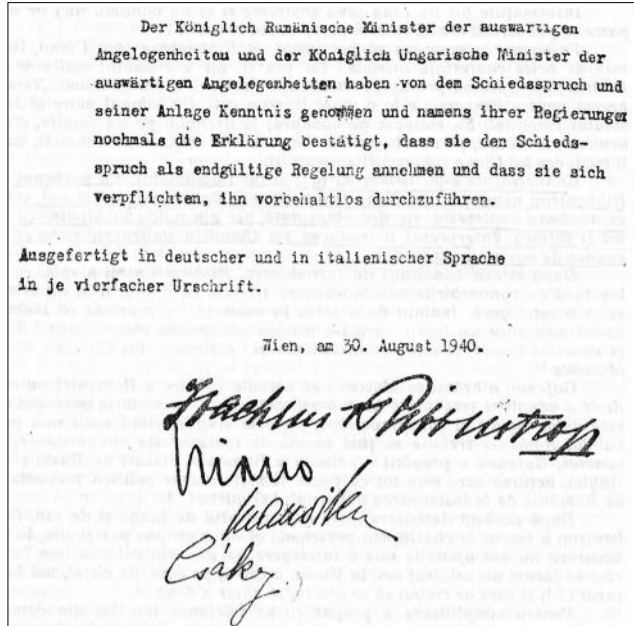


Mariana Șenilă-Vasiliu



Ultima pagină a Dictatului fascist de la Viena, semnat de Ribbentrop, Ciano, Manoilescu și Csaky.

Hainele românești ale Sofiei

Pe când eram copii, mama avea obiceiul să ne trimită vara, pe câteva zile, pe deal, la munte adică. Ea scăpa vremelnic de grija noastră, iar noi, de supravegherea aspră a tatei. Gazda noastră de la Certege era o țărăncă în vârstă pe nume Sofia. Rămasă văduvă după Al Doilea Război Mondial, cu opt copii care se țineau de poala ei, doar ea știa cu câtă trudă și cu ce sacrificii îi crescuse. Uscată, ridată, cu părul încăruntit prea devreme, avea ceva de lemn ars de soare și bătut de vânt care rezista încă. Cu toate năpastele căzute pe capul ei, era de o bunătate și o înțelepciune fără margini, acceptând tot ce-i venise de la Dumnezeu. Înainte de culcare, prin ușa întredeschisă a camerei în care dormeam, la lumina

împutinată a lămpii, o vedeam îngenunchind și bătând mătăni în timp ce murmura rugăciuni către Cel-de-Sus pentru sănătatea celor vii și pentru odihna sufletelor celor adormiți.

Camera în care dormeam mirosea dumnezeiește a curat, a busuioc și alte plante aromate, dar și a pâine proaspătă, pe care o ținea într-o covată acoperită cu un ștergar de in alb ca neaua. Mobila era puțină, patul în care ne înghesuiam, o masă și un dulap vechi în care habar n-aveam ce păstra. Curioasă, într-o zi am întrebat-o ce ținea în dulap. „Hainele românești”, mi-a răspuns. N-am insistat deși m-am mirat că le spunea straielor țărănești din Apuseni „haine românești”. Nu erau oare straiile populare din întreaga țară „românești”? De ce făcea distincția asta apăsând pe cuvântul „românești”? Într-o duminică dimineață am văzut-o pregătită să se ducă la biserică. Era îmbrăcată cu „hainele românești”, poale, peste care, în față, purta o zădie neagră, zgârcit brodată, o chimeșă peste care purta obișnuitul chieptar scurt,

brodat tot cu negru, iar pe cap pusese un chischineu, o năframă din lână fină, neagră și ea. În combinația aceea austeră în alb și negru specifică veșmintelor moțești, singura pată de culoare era panglica tricoloră de la brâu legată în chip de bete. Celelalte femei din biserică erau îmbrăcate asemenea Sofiei, toate purtau panglică tricoloră în chip de cingătoare. Va să zică, am conchis eu, din cauza tricolorului li se spune hainelor „românești”.

Mai târziu, când am început să înțeleg de unde vin și cine sunt, am deslușit adevăratul sens a aceluia detaliu vestimentar prezent în costumul țărănesc moțesc. Nu era vorba despre vreun capriciu oarecare, ci de o fermă atitudine politică împotriva încercărilor sistematice de desnaționalizare forțată a populației românești din Transilvania aflate sub regimul dualist austro-ungar (1861-1918), dar mai ales a celui horthysto-fascist, sub a cărui ocupație a intrat după diabolicul „arbitraj” de la Viena din 30 august 1940 până în 1944. Pentru a-și legitima pretenziile drepturi asupra Nord-Vestului Transilvaniei, regimul horthyst a trecut la măsuri samavolnice împotriva românilor din acea zonă: maghiarizarea numelor de familie românești de natură să crească artificial preponderența populației ungurești, altminteri minoritară, trecerea, fără consimțământ, de la religia ortodoxă la cea catolică sau lutherană și folosirea exclusivă a limbii maghiare, inclusiv în școlile românești, totul fiind făcut sub presiune și amenințare. Singura modalitate de protest, și de a-și arăta adevărata identitate, era afișarea prin îmbrăcăminte a tricolorului românesc. Fâșia aceea de panglică roșu, galben, albastru, purtată la brâu de femei ori la clop de bărbați, îi lega pe românii din Transilvania cu cei din regatul de dincolo de Carpați. Ea a fost cordonul ombilical care i-a legat pe ardeleni de frații munteni și moldoveni.

Între timp, Sofia a închis ochii, casa bătrânească a fost dărâmată și uriașul cireș din față - tăiat. Cât despre hainele ei românești... Cine mai poartă azi haine românești cu tricolor la brâu?



Gheorghe Mocuța – omul luminos

În dimineața de 28 noiembrie, ne-a părăsit și Gheorghe Mocuța – poet valoros al Generației 80, dar și eseist, critic, traducător, profesor de franceză. Dar, era și om al cetății, cum se zice, implicat civic, fiind primar al orașului său Curtici, apoi consilier local. Omul era minunat, avea cultul prieteniei, te puteai încrede în el, era om cu care puteai pleca liniștit la drum, la un drum la propriu sau la figurat. Nu știi mulți scriitori buni și generoși ca Mocuța. Am dormit de câteva ori în aceeași cameră pe la festivaluri literare și discuțiile din zori cu el erau menite să mă liniștească sufletește pentru mult timp. Avea umor, avea înțelepciune, era credincios și avea mereu un tonus bun, îți dădea din energia lui pozitivă cu care a luptat împotriva bolii tot mai necruțătoare în ultimii ani.

Îl întrebam într-un interviu din 2009 dacă s-a încheiat epoca poeziei luminoase, el scriind într-o notă mai curând sumbră, iar el mi-a răspuns: „...mie mi se potrivește mai mult supraviețuirea cu semnele și viziunile ei. În primul rând pentru că sunt un tip fragil, ipohondru, iritat, mereu pe ducă. Supraviețuirea a început să mă amuze. Semnele particulare din poezie sunt o manifestare a unui suflet silit mereu să se replieze. În învelișul nesigur al unui trup precar...”

Viața literară de astăzi este neasemuit mai săracă fără Gheorghe Mocuța. Vor rămâne cărțile lui unitare valoric, activitatea de la revista *Arca* din Arad, de la numărul 1 până la noiembrie 2017, dar pe la manifestările literare din țară ne vom uita în dreapta și-n stânga nedumeriți că nu-l vedem pe Gheorghe Mocuța cel din poemul *celor ce l-or găsi* din ultimul său volum: *Salutări din Piața Reconcilierii*:

„Uite-așa o să cosesc eu la vară uitate-asa zicea bătrânul arătându-le coasa imaginară bărbaților din frizerie unde se adunau în fiecare sâmbătă obrazele groase să facă ceva politică.

dar n-a mai cosit. l-au cusut pe el doctorii și l-a bărbierit omul de la morgă i-a cântat popa prohodul și l-au îngropat cu coasa alături ca să se sparie gândul celor ce l-or găsi”.

Asta i s-a întâmplat prietenului nostru în aceste zile. Chiar dacă a fost îngropat cu laptopul alături, noi rămânem tot neconsolați. Dumnezeu să-l țină în lumină în veacul veacurilor pe prietenul nostru Mocuța! (DAD)



Eveniment editorial

La București, în sâmbăta Târgului Internațional de Carte *Gaudeamus – Carte de învățătură* din acest an (25 noiembrie), prozatorul și eseistul Dumitru Augustin Dohin și-a lansat o nouă culegere de proză scurtă, *Zbateri facile, strădanii futili*, la standul Editurii Bibliotheca din Târgoviște. În prezența directorului editurii Mihai Stan și a unui auditoriu select din care n-au lipsit membrii Filialei Pitești a U.S.R. (Dumitru Ungureanu, Leonid Dragomir, Mihai Barbu, Ioan Vișan ș.a.) au vorbit despre carte cu aplicație: Vasile Spiridon, Nicolae Oprea, Marian Drăghici, Niculae Ionel și Mihai Barbu – realizatorul copertei. *Zbateri facile, strădanii futili* apare la doi ani după antologia de autor *Sâmbătă, duminică și alte singurătăți*, publicată în colecția „Opera omnia” a Editurii Tipo Moldova. (N. O.)

Carte nouă

George Drăghescu – *Din însemnările Călătorului* (Editura Pleiade, Satu Mare, 2017, colecția *Gheorghe Grigurcu vă recomandă*). George Drăghescu este actor și poet, dar nu unul retoric, precum alți poeți actori, care probabil că-și recită versurile în oglindă, abia apoi și le aștern pe hârtie. Drăghescu e probabil cel mai lapidar poet contemporan, câteva versuri scurte fiindu-i suficiente pentru a crea o poezie. Găsim aici poeme-imagini, veritabile haiku-uri, chiar dacă numărul de silabe nu corespunde totdeauna: „O furnică/trage pe uscat/corabia lui Noe” sau: „Suflu într-o păpădie -/Atâtea universuri/se risipesc!” sau: „Norii din palma Ta,/Doamne,/ nu întunecă cerul”... Versurile au prospețime și o anume candoare, cum nu prea mai întâlnim în poezia de azi: „Un câine singur/în zăpadă;/un om singur/în zăpadă;/cu barba, Dumnezeu/le face părție”. Dacă ar fi să-i căutăm o artă poetică, am sintetiza-o în dedublarea poetului, văzându-și umbra ca un alter ego: „Mi-am lăsat umbra lângă

icoană./Poate rugăciunea ei/e mai sinceră și fără orgolii”. Acesta este George Drăghescu, „un poet atipic”, cum îl caracterizează criticul Gheorghe Grigurcu, poetul „unei economii verbale maxime”. Partea a doua a volumului – *Singur în cabină* – cuprinde reflecții, aforisme, fulgurații în special din lumea teatrului, din viața actorului: „A așteptat un rol ani în șir. Actorul a îmbătrânit, rolul a rămas tânăr” sau, dulce-amar ironic: „Visul lui era să joace Hamlet, dar nu l-au lăsat groparii” sau, mai grav: „Succesul fără nici un strop de suferință e perfid”. (DAD)



Iremediabilul cinism al cursivității

■ Mi s-a reproșat de către o poetă faptul de a-i fi „lăudat” exclusiv pe poeții despre care scriu (în treacăt fie zis, d-sa s-a mirat că i se dă prea multă atenție lui Emil Brumar). Așa să fie? În calitate de critic care a ajuns a se ocupa cu predilecție de creația poetică, nu mă pot limita la abordarea a două-trei volume pe an, uneori nici atât, care să-mi producă realmente o prețuire maximă. Dar comentându-i pe mai mulți autori, de diverse grade ale înzestrării, m-am străduit a evita „laudele” fără acoperire. Le-am rînduit descriptiv producția și atât, așa cum într-un magazin se așează diversele produse de uz curent, pe rafturile utilității lor, prin disociere și asociere. Am oferit asupra poeziilor analize care nu implică, în marea majoritate a cazurilor, aprecierea superlativă. Dimpotrivă, am sugerat, cred că suficient de limpede, incapacitatea mea de-a o formula pe cea din urmă. Să nu uităm că, pe lângă „virfurile” montane, există o cuprinzătoare poezie de epocă, defel lipsită de interes, alcătuită peisajul din care se înalță „virfurile”. Nu e totdeauna posibil a prevedea traiectul unui poet. Uneori un debut strălucitor nu mai are nici o urmă, alteori un început trudnic nu împiedică surpriza unei creații majore. Nu e totdeauna simplu nici a stabili limitele ce despart producția medie de performanță, ele neavînd o factură geometrică. Însă un critic cu o anume sensibilitate și cu onestitate profesională se poate încumeta la o atare operație. Fără a se mărgini doar la puținele nume pe care le socotește realmente reprezentative, acesta tinde a se ocupa de ansamblul producției căreia încearcă a-i stabili notele distinctive. Oare criticii noștri interbelici n-au scris despre numeroși autori fără a coborî îndeobște ștacheta valorii proprii? Oare contemporanii noștri cu statut critic n-au în vizor o legiune de poeți, ferindu-se de a se compromite printr-o „laudă” exorbitantă ce nu li se cuvine? Cutez a-mi mărturisii impresia că unii dintre criticii cei mai performanți ai momentului au găsit de cuviință a împinge în față cărți de versuri pe care eu unul nu le-aș putea socoti decît modeste. După cum e prea posibil ca în vederile acestor confrăți, a căror expertiză o prețuiesc, unele din aprecierile mele să nu obțină confirmarea. Ne situăm pe un teren al unor relații foarte delicate, apropiate de imponderabil, pe care opiniile unanime sunt practic interzise.

■ Sintagma liftă păgînă vine de la numele slav al Lituaniei, Litva, aceasta fiind o țară care s-a creștinat cu întârziere, incriminată astfel de către moldoveni.

■ Fanatismul introvertirii la un artist vizual. „Pictorul nu trebuie să picteze doar ceea ce vede în fața lui, ci și ceea ce vede înăuntrul lui. Dacă înăuntrul lui nu vede nimic, atunci nu trebuie să picteze nici ceea ce vede dinaintea lui” (Caspar Friedrich).

■ Iremediabilul cinism al cursivității, care înghite succesiv tot ce oferă. De bună seamă, în magnanimitatea sa divină, transcendența e staționară.

■ Moment negru. Cui să vorbesc? Celor care există, dar pe care nu-i cunosc? Celor care nu există încă, dar vor exista? Celor care nu mai există? Cerului infinit? A. E.: „Și n-ar fi suficient cerul?”

■ „Dintre culori, albastrul este cea mai adîncă: privirea pătrunde într-însa fără să întîlnească nici un obstacol și se rătăcește în nemărginire ca și cum culoarea ar încerca mereu să-i scape. Albastrul este cea mai imaterială dintre culori: natura nu o înfățișează, în general, decît alcătuită din transparență, adică un vid acumulat, vid al aerului, al apei, vid al cristalului sau al diamantului. Vidul este precis, pur și rece. Albastrul este cea mai rece dintre culori și, în valoarea sa absolută, cea mai pură, în afara vidului total al albului neutru. De aceste calități fundamentale depinde ansamblul funcțiilor sale simbolice” (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant).

■ Tinerețea are mistica așteptărilor, senectutea are mistica amintirilor. Lipsită de transcendența temporală, maturitatea e captivă prezentului, cultivînd cerințele pragmatice ale acestuia, „realizarea” palpabilă. În schimb atât așteptarea cît și amintirea sacrifică prezentul în numele unor ficțiuni salvatoare. Eu unul cred că n-am avut maturitate.

■ Pasărea care face cele mai mici ouă din lume este colibri-albina. Oul ei este mai mic decît bobul de mazăre.

■ „Noi fosile descoperite în Maroc zdruncină una dintre cele mai durabile teorii ale existenței omului – cea potrivit căreia Homo sapiens a

apărut în Africa acum 200.000 de ani. Fosilele, găsite în situl Jebel Irhoud, din Nord-Vestul Marocului, la 100 km. Vest de Marrakech, au fost supuse unui proces de datare, iar specialiștii au constatat că acestea au o vechime de 300.000 de ani, îmbătrînind astfel cu 100.000 de ani specia noastră. «Această descoperire reprezintă însăși rădăcina speciei, Homo sapiens-ul cel mai vechi descoperit vreodată în Africa sau în alte părți ale lumii», a declarat cercetătorul francez Jean-Jacques Hublin, director al Departamentului de Evoluție umană de la Institutul Max Planck din Leipzig, citat de cotidianul *The Guardian*. Arheologii au descoperit în Maroc mai multe rămășițe, printre care un craniu parțial, un maxilar, dinți și membre care provin de la trei adulți, un adolescent și un copil de aproximativ 8 ani. Aceste rămășițe seamănă cu omul modern mai mult decît orice altă specie. «Fața unuia dintre acei primi Homo sapiens era asemănătoare unei persoane pe care ai putea s-o vezi, în zilele noastre, într-un metrou», a spus unul dintre cercetători, glumind că «dacă acel bărbat din Jebel Irhoud ar purta o pălărie, nu ar putea fi diferențiat de oamenii din prezent» (România liberă, 2017).

■ Marile centre de mister ale ființei: iubirea și moartea. Neîmplinirile vieții, succursale ale lor asemănătoare unor săli de așteptare care foiesc de lume, în vederea unei adunări, unui spectacol sau a unui proces care întîrzie mereu.

■ Vacuumul fertil al meditației care se naște pe sine. Nu din verigile sale anterioare porcede, ci din nimic. „Să gîndești înseamnă să te golești de gînduri” (Teofrast).

■ A. E.: „Nu te sfii să recunoști, amice, ideea care-ți umblă prin minte”. Care? „Păi asta: Universul unui poet e un pretext al universului de-a exista”.

■ Caricatura caracterului pe care-l înfățișează X, te împiedică să mai iei în seamă fizicul său ingrat.

■ Pe ce lume trăim. „Teroriștii din Statul Islamic îi învață pe copii să împuște oamenii în ceață de la mică distanță. La 10 aniucid prizonieri în vacanța de vară. «Tu ce vrei să te faci cînd o să fii mare?», e o întrebare nevinovată pusă unui copil. Însă ce te faci ca părinte cînd micuțul spune: «călău»? Astfel de scene șocante au loc zilnic în Siria, în teritoriile ocupate de teroriștii din Daesh” (Click, 2016).

■ Drumul tot mai sofisticat al simplității către sine însăși.

■ Se întîmplă să întîlnesc cîte-o analogie care ține de-o fază copilărească a exprimării metaforice, capabilă însă a-mi sugera în continuare adierea sentimentului capital. A. E.: „Poți să-mi dai un exemplu?” Iubirea e un flutur trecător. A. E.: „O sfință, de-a adevăratelea sfință naivitate!”

■ Să fie odihna o răsplată ce vine după truda scrisului sau un obstacol al acestuia? Pe măsură ce îmbătrînesc, o simt tot mai apăsător în calitate de obstacol.

■ Șarmantele zorzoane ale morții care - nu-ți dai seama - se ascund astfel de tine sau de ea însăși.

■ „Trebuie să ne hotărîm să bijbîim prin exemple. A bijbîi, uneori, înseamnă și a face să țîșnească două sau trei raze de lumină. În problemele care sunt confuze prin esență și care sunt astfel pentru toată lumea, găsesc că e permis - poate lăudabil - să redăm întocmai încercările, culele nedesăvîrșite, înșeși etapele refuzate și respinse ale gîndirii” (Valéry).

■ Muzele nu dau sfaturi, nu judecă, nu emit sentințe. Pur și simplu se identifică cu cel pe care îl inspiră.

■ E tîrziu. Ți se pare că ai spus aproape tot, dar abia ai articular primele cuvinte la această unică întîlnire de care ai parte.

■ A. E.: „A citi admirativ un autor înseamnă cumva a te jertfi benevol?”

■ „Zenovie nu mă contrazice niciodată cînd vorbesc, nu corectează sau măcar nu completează unele din știrile mele. Mă ascultă cu un respect exagerat, religios, dar și cu un zîmbet care spune: N-ai dreptate, dar nu vreau să te contrazic!, zîmbet persistent și insistent cu care ține să se elibereze de supremația mea. În fond, Zenovie, cu tot respectul lui exagerat, mă stimează mai puțin decît oricare altul, fiindcă mă crede înapt de a participa împreună cu altul la descoperirea adevărului și respinge cu atitudinea lui reverențioasă orice propoziție a mea” (G. Călinescu).

■ În fracțiuni de secundă percep o viață esențială - unde, cînd, înăuntrul meu, în afara mea, în trecut, în viitor? Prezentul nu mai contează cu excepția acestor fulgurante semnale tinzînd poate spre un prezent *ne varietur*, sugerat doar de mirajul totalizant, instinctiv al copilăriei.

■ „Fără mamă nu se poate iubi. Fără mamă nu se poate muri” (Hermann Hesse).

■ Pletora clipelor staționare care nu se îndură să cadă, amînîndu-se, amînîndu-te.

■ În jurul nostru, dementa risipă a ceea ce nu e al nostru, a ceea ce nu va fi al nostru. O consolare?

■ Un onest timid, abia îndrăznind să-și asume verticalitatea pe care i-o presupun. Curios, provocînd prin slăbiciunea sa spiritul dominator, timiditatea dă adesea impresia unei imposturi.

■ „Cred că ceea ce devenim depinde de ceea ce tații noștri ne învață în momentele lor grele, cînd nu încearcă să ne învețe nimic” (Umberto Eco).

■ Tablouri care, iată, devin chiar cuvintele convocate în calitate de culoare a ceea ce s-ar fi cuvenit să reprezinte acele tablouri.

■ Individul prins în zarva și în vârtejul lumii resimte, normal, atracția ei, aidoma unei componente, față de Întregul în cauză. Dar marginalizat, solitarul? Ei bine, și acesta e nu o dată ispitit de lume în modalitatea unei relații ilegitime. Fascinația fructului oprit, care, grație blocajului abătut asupra-i, poate dispune de-o energie a atracției superioare celei de care are parte omul de lume.

■ „Cînd toate s-au sfîrșit, viața omului nu mai e decît, în cel mai bun caz, un copil îndărătnic cu care trebuie să te joci un pic și să-i cînti în strună, ca să-l domolești pînă adoarme - după aceea nu-ți mai dă de furcă” (William Temple).

■ Certitudinile doar ne îngăduie, atunci cînd speranțele ne refuză de-a dreptul.

■ „Orice caracatiță are trei inimi. Două sunt dedicate pompării sîngelui, iar cea de-a treia se ocupă de restul corpului cefalopodului. Din cauza faptului că această inimă unică responsabilă pentru atât de mult se oprește atunci cînd animalul înoată, caracatița o protejează mai mult, tîrîndu-se. O altă adaptare de acest fel este cea a broaștei de pădure care trăiește în zona arctică. Pentru a rezista într-un mediu atât de ostil, acest mic animal încremenește cînd vine gerul, iar inima se poate opri timp de zile întregi, chiar săptămîni, fără ca broasca să moară. Imediat ce temperatura din mediul înconjurător urcă, inima animalului repornește. Această abilitate este studiată de mult timp de cercetători, care vor să decodifice acest mecanism pentru a-l adapta la condiția bolnavilor care așteaptă un transplant” (Taifasuri, 2017).

■ Mizerabila noastră fire ne împiedică să murim atunci cînd s-ar cuveni. Astfel ne despărțim de ființele dragi care ajung *dincolo*, ca și cum le-am abandona într-un deșert sau pe întinsul unei mări. Condamnați la inumanitate.

■ Îndeobște te deranjează libertatea Celuilalt, dar se întîmplă, de la o vreme, să te deranjeze și libertatea ta proprie.

■ Aerul burghez al obiectelor puse în ordine. Distanța lor egală față de aristocrație și de plebe.

■ „Cățelul metis Eclipse, în vîrstă de 4 ani, este deja o celebritate în orașul Seattle, SUA. În fiecare zi, urcă singur în autobuz pe linia D și coboară la un parc pentru cîini. Are și bilet, prins cu grijă de stăpîn, în țiplă, și legat la zgarda sa de la gît. Eclipse a învățat de asemenea să se și întoarcă acasă cu autobuzul. Călătorii îl cunosc deja și îi fac loc să urce. Se așează liniștit pe un scaun și urmărește stațiile ca să știe unde să coboare” (Click, 2017).

■ Cît de eterogenă, derutantă e viața, îți poți da seama periodic, prin observarea unui individ, care, în ochii tăi, o întrupează fără complexe. Eșantion, s-ar zice, al unei generalități, s-ar cădea s-o ilustreze, și cu toate acestea prezintă o infinită diversitate de manifestări. Tălmăci pentru uzul tău al acestei generalități, care astfel nu poate deveni decît confuză cum o limbă precar cunoscută.

■ La o întîlnire literară, i-am spus lui G. Dimisianu: „V-am găsit o poreclă: domnul România literară”. Confratele a zîmbit, cred, aprobativ.

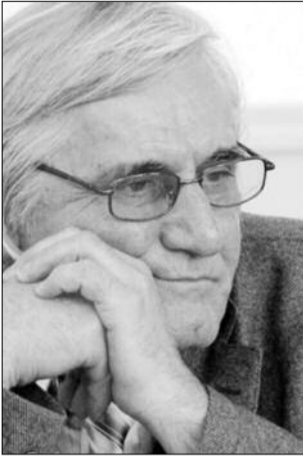
■ Ura și lingușirea au o trăsătură comună: tind spre exces, ceea ce le face să se dea ușor în vileag. Din norocire, se autodenuță.

■ „Cine își iubește sufletul îl va pierde, iar cine își urăște sufletul în lumea aceasta, îl va păstra spre viața veșnică” (Ioan, 12, 25). Dar oare izbutim a ne urî îndeajuns sufletul?



Tinerețea are mistica așteptărilor, senectutea are mistica amintirilor. Lipsită de transcendența temporală, maturitatea e captivă prezentului, cultivînd cerințele pragmatice ale acestuia, „realizarea” palpabilă. În schimb atât așteptarea cît și amintirea sacrifică prezentul în numele unor ficțiuni salvatoare. Eu unul cred că n-am avut maturitate.

Nicolae Oprea



Nicolae Oprea

Remember: Cordon

Cu douăzeci de ani în urmă – în 10 decembrie 1997 – poetul Miron Cordon (născut în Priseaca, jud. Olt, în 16 noiembrie 1935) a fost răpus de cancer, trecând prea devreme în celălalt tărâm la numai 62 de ani. Moartea l-a surprins în plină forță creatoare, cum ne arată cele două volume rămase în manuscris: *Cronică de memorii* - publicat de prieteni la Editura Calende în 1998, cu prefața subsemnatului - și antologia de autor, încă nepublicată. Format în climatul spiritual al generației lui Nichita Stănescu, el a debutat editorial cu mare întârziere, în compania poezilor șaptezeciști, cu volumul *Curtea Veche* (1974), fiind distins cu Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor. Deși publicistic debutase cu un grupaj de poezii semnat George Cristea Nicolescu (pornind de la numele real: Gheorghe Cârstea) încă din 1959, în revista „Luceafărul”. Iar în 1970 se înregistra un gen de pre-debut editorial cu placheta *Edict* în suplimentul revistei „Argeș”, semnat cu pseudonimul cu rezonanță eminesciană, Miron Cordon, care rămâne numele poetului pentru totdeauna.

Căutându-și cu stăruință identitatea poetică, în prelungitul stadiu de laborator, Cordon se numără printre poeții posedați de afirmarea unui stil inconfundabil, care să consune cu specificul emoției resuscitate artistic. Emblemele lirice alese, indicate în titlurilor volumelor următoare – *Curtea Veche*, *Bacovii ori Satul gol*, titlul inițial al volumului *Duminica pe drumuri* – facilitează arhitectura de tip livresc a limbajului poetic. Cultul înaintașilor (Eminescu, Mateiu Caragiale, Bacovia sau Ion Barbu) îi diriguiește discursul încărcat cu simboluri sau cu reprezentări mitologice. Cel puțin Eminescu, definit metaforic *scăldatu-n lacrima de sfinți*, este văzut ca o călăuză modernă printr-un Infern al creației. Ipostaza călătorului în necunoscut, a pribeagului de sorginte romantică, converge către o poetică a încordării - sau a *disperării de har*, cum inspirat este indicată metaforic în text -, în limitele căreia poezia este înțeleasă ca benefică descătușare sau eliberare din robia premergătoare gestului creator în

sine. În poezia cordoniană, tensiunea poetică – ca iluminare și incandescență - se naște în momentul impactului dintre aspirația către puritate și voința cunoașterii nelimitate. În ultimul volum antum, prin voia sorții – *Urmările*, 1987 -, publicat cu exact un deceniu înaintea morții, *caznă, ardoare, iluminare, crez, puterea crinului* devin motive ordonatoare, de coloratură romantică, într-un discurs întemeiat pe poezia încordării interioare. Sub amenințarea monștrilor beznei (reflexul ultimului deceniu totalitarist), eroziunea fapturii efemere reprezintă motivul care menține spiritul într-o stăruitoare stare de alertă pe itinerarul cunoașterii prevăzut cu probe de încercare („în

eroare nervoasă, / numai scriindu-mă mă pot eroda”). Lirismul provine astfel dintr-o aprigă încrâncenare în fața misterului existențial.

Omul cu vocația prieteniei și cu fibră morală - asemenea poetului convins de menirea sa -, suporta cu demnitate viața periferică impusă de regimul comunist și se arăta imun la publicitatea provincială. Ignorând realitatea constrângătoare, când cobora în cotidian era un timid care alterna gesturile de candidă sfiiciune cu răbufnirile de revoltă iconoclastă. Cum nu suporta regimul, nu accepta nici impostura din jurul său. Sensibilitatea exacerbată a poetului crea premisele unei stări prelungi de tensiuni înăbușite, chiar și când se afla între prieteni. Momentelor durabile de interiorizare le urmau clipele faste ale detensionării explozive. În iubire, ca și în ură, Cordon se manifesta, îndeobște, tranșant. Pe fondul de timiditate mascată a intransigentului om de caracter s-a cristalizat curajul estetic al scriitorului. Un scriitor nu prea răsfățat de critica literară, dar care și-a ocupat locul firesc în istoria literaturii române. Ultima recunoaștere a valorii o constituie recuperarea operei sale în comentariul sintetic al lui Nicolae Manolescu din compendiul *Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc*. Așezându-l în vecinătatea Ilenei Mălăncioiu, a lui Cezar și Mircea Ivănescu, în capitolul *Noua literatură. Generația 1960*, autorul *istoriei critice* subliniază în finalul comentariului: „Nu lipsește un duh religios care ne duce cu gândul la *Psalmi* lui Arghezi. Și nici o adiere ironică urcând din pseudobaladele lui Emil Botta. Limba e curată ca apa de izvor. Să nu-l uităm pe Cordon, „scriitor scriindu-și leneș cartea”, cum spune el însuși cu o modestie care nu mai e la modă.”

Curajul estetic și axiologic al poetului a trezit, desigur, atenția cenzurii comuniste, din ce în ce mai vigilentă spre sfârșitul anilor '70, după faimoasele teze din iulie. Astfel, volumul din 1978 apare cu titlul *Duminica pe drumuri*, cel inițial, *Satul gol*, fiind interzis de cenzură, întrucât trimitea expres la realitatea crudă a dislocării țărănimii sub comunism. Și titlurile cu trimitere la regimul totalitarist sunt cenzurate (*Norii bolnavi; Împăratul de fier; Coroanele plutind; Gândind cu jale; Oamenii dormind; Soarele și luna ș.a.*), culminând cu rebotezarea secțiunii de prozo-poeme *Satul gol* cu o denumire acceptată de editor: *Muzeul imaginar*. Mutilat abuziv de cenzura comunistă este, mai cu seamă, volumul din 1975, *Serbări*. În exemplarul pe care mi l-a oferit cu dedicație Miron Cordon, strofa din urmă, complet cenzurată („Rupeai cândva din mine prea/ mărind, cu ghiarele, cu dinții/ lumina în noapte/ făptura ta de singură femeie”), este rescrisă cu caligrafia lui impecabilă; iar în loc de *lucrare* din primul vers se tipărise *războaie*. În plus, majoritatea titlurilor considerate subversive au fost înlocuite de cenzură (sau de editorul înspăimântat de cenzorii vigilenți). Poetul restabilește minuțios titlurile inițiale: *Partea norilor* (în loc de: Alb); *Omfala* - De dragoste; *Pravilă* - Basm; *Roată-n spinare* - Pagina de cronică; *Spaima* - De dragoste; *Stăpânire* - Basm; *Ghețar* - Cântec vechi; *O piatră ca un sân* - Temelie; *Vremea noastră cea de toate zilele* - Mama; *Solii prăbușiți în cer* - Legende; *Serbări*

Biblioraftul cronicarului la sfârșit de an:

- Liviu Ioan Stoiciu, *Efecte 2.0*, Ed. Tracus Arte, București, 2017
 Dumitru Augustin Doman, *Zbaterii facile, strădanii futille*, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2017
 Radu Ulmeanu, *Siberii*, roman, Ed. Tribuna, Cluj-Napoca, 2017
 Nicolae Gheran, *Rebreniana, studii, articole, documente*, vol. I-II, Editura Academiei Române, București, 2017
 Stan V. Cristea, *Marin Preda/ Repere biobibliografice*, ed. II rev. și adăugită, Ed. Aius, Craiova, 2017
 Leo Butnaru, *Cota de atenție*, Ed. Pinceps, Chișinău, 2016
 Ion Cocora, *Executare silită*, Ed. Palimpsest, București, 2016
 Doina Cetea, *Istoriile, poezii*, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017
 Maria Chirtoacă, *Pe aripa timpului*, Ed. Larisa, Câmpulung Muscel, 2017;
Incuri nostalgice, Ed. Gimax, 2016
 Anghel Melania Cristea, *Căutătorul de pokemoni*, col. Qpoem, Ed. Paralela 45, Pitești, 2017
 Octavian Doclin, *Sărbătorile, poeme*, stud. Intr. Gheorghe Mocuța, Ed. Gordian, Timșoara, 2016
 Ioan Vintilă Fintiş, *Radiația cubului*, Ed. Tipo Moldova, Iași, 2017;
Catedrala de rouă, poeme, Ed. Rafet, Râmnicu-Sărat, 2017
 Vasile Mic, *O replică de argint/ Una battuta d'argento*, trad. de Ștefan Damian, pref. N. Oprea, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017

Echivalențe

Miron Cordon

Biografie

Născut în noiembrie, săgetător la pravila hidrei cu capul spart avea să rămâie de veghe pe lume. din asta crezând că o anume nebunie-i e dată. Se botezase singur Cordon, înfățișându-se astfel ca o roată de oameni vorbind – asta știind că spune numele lui. Bun uneori, situat întru pierderi, rău alteori, ca piatra pe grâu, zăcuse-ntr-o carte pe care la o Curtea Veche o dase. De-aici se traseră toate, de-aici nu se mai putuse urni, prea îndărătnic fiind pentru șapte minuni ca pentru șapte-ntrupări deodată –

și înspăimântat de numele lui ca de o spunere singur...

Biography

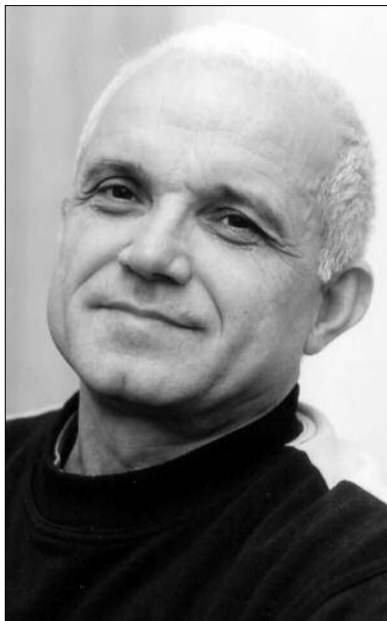
By Miron Cordon
(16 nov. 1935 - 10 dec. 1997)

Translated by
PROCOPIE CLONȚEA

Born in November, a sagittarius flawed by hydra with his head broken was he to stay watchful in this world, this causing him, he thought, some kind of insanity. Himself had Mr Cordon christened, thus revealing himself encircled by people talking - knowing they're uttering his name. Good sometimes, prone to losses, bad other times, like a millstone on wheat grains, he had been lying in a book which at an Old Court he had given away. And this was why everything then went wrong for him, being unable to set moving, quite reluctant to perform seven miracles as for seven embodiments at once - and fearful of his name as of hearing voices.

- Basm; *Eminere* - Baladă veche; *Cartea* - Casa. Până și titlul artei poetice *Biografie* - tradusă cu acuratețe de universitarul Procopie Clonțea - era înlocuit cu *Roată de oameni*.

Liviu Ioan Stoiciu



Rămas în plasa lansărilor de carte

Nu încetez să mă mir: anul ăsta, la cele două târguri internaționale de carte de la București, Bookfest (24-28 mai) și Gaudeamus (22-26 noiembrie) am fost invitat să prezint, la lansări, cărți de 530 de pagini, de 300 sau de 115, fie de eseu, de proză sau de poezie. Propus fiind editurilor de către autorii lor să le prezint cărțile. Mi-am făcut cruce de fiecare dată, nefiind în stare să refuz, „măguli” (abia la Gaudeamus m-am... recuzat, dându-mi deja acceptul să prezint cărțile la trei lansări; m-am recuzat la o a patra fiindcă era la aceeași oră cu aceea la care trebuia să fiu prezent, antamat din timp, și la o a cincea, părăndu-mi-se a fi prea de tot; autoarea, simpatică, din provincie mi-a trimis cartea tam-nesam pe internet și mi-a cerut imperativ să i-o prezint, Doamne ferește; n-am nici o obligație față de nimeni). Degeaba m-am tot scuzat că n-am exercițiu critic și că eu nu scriu despre cărțile altora. Mi s-a explicat că nu trebuie să scriu critică, e de ajuns că sunt un cititor „serios”: să spun acolo vorbe adecvate... Ce se întâmplă cu criticii literari? De ce nu vin să prezinte ei cărțile lansate? Îmi imaginez că sunt suprasolicitați, totuși. Consider că e și o probă de solidaritate cu cei pe care îi prezinți (de aceea am fost de acord, cât de cât). Eu detest, o repet, lansările de carte (la care vin câțiva invitați, care așteaptă să le dai cartea cu autograf), mă simt penibil când cei rugați să prezinte cartea văd că n-au nici un auditoriu. Dar n-ai cum să scapi, editorii țin cu orice preț să facă o lansare a cărții tale, nu contează că nu-ți cumpără nimeni cartea. Sincer, eu îmi cumpăr cartea și o dăruiesc rudelor, prietenilor, celor care cred eu că ar putea să o citească, n-am nici o nevoie de lansare. Sigur, nu refuz când un director de bibliotecă sau de centru cultural, să zicem, mă trece în programul lui cu o lansare.

Am ajuns departe, poeți și prozatori îi prezintă de colegi ai lor, poeți și prozatori, admirându-se unii pe alții. Spiritul critic binefăcător plutește, firește, în preajma fiecărei lansări, e respirat din aerul intelectual al fiecărui târg internațional de carte... Altfel, intrat și eu în acest joc literar, frate de suferință, m-am bucurat să-l prezint la Gaudeamus pe Daniel Corbu-cel-aventuros. Iată ce-a ieșit:

Daniel Corbu și romanul lui de succes

După trei volume de proză scurtă, era de așteptat de la poetul premiant optzeciist Daniel Corbu să intre în rândul poezilor care scriu și roman de succes — de la Cărtărescu la Vosgarian, Chifu, Alui Gheorghe, Dorian, să rămân la câteva exemple de poeți optzeciști. Personalitate accentuată (a condus și conduce edituri și reviste literare ale lui, de la *Panteon* în anii 90 la *Feed Back*, azi, „revistă de experiment literar”, a scos cărți de eseistică și istorie literară, dedicate trup și suflet optzeciștilor și postmodernismului; a organizat la Iași și un Festival al neoavangardei, de altfel, nu știu dacă mai are loc; până la Revoluție a organizat celebrele Colocvii de poezie de la Tg. Neamț), cu un

destin pe măsură, pus mereu la mari încercări personale, Daniel Corbu a publicat în 2017 „Januvia. Insula Dragonului. Romanul ascezei”. O carte a visului cu ochii deschiși a oricărui creator-artist, ajuns la ananghie sufletească: a retragerii pe o insulă. „O aventură a purei singurătăți”. A acelei singurătăți „care te ferește de ridicol”. Singurătate visătoare. În orice caz: „Nu-ți abandona visele”, îi tot repeta duhul fostei iubite, Rose Marie (urcată în avionul care nici azi n-a fost găsit, plecată cu Malaysia Ayrline MH 380, dispărut în realitate), personajului principal al cărții. Cum să scapi de o viață literară toxică, să dau exemplul condiției scriitorului, decât retrăgându-te (alții, când nu mai pot, se sinucid sau pleacă în exil oriunde văd cu ochii, sau se călugăresc, avem mulți călugări Daniel, sau se izolează într-atât acasă, rupând orice punte de comunicare, că o poate considera o insulă)? Daniel Corbu și-a retras personajul (care poate fi sufletul lui), un pictor de succes, pe o insulă, Januvia, cumpărată în Pacific de la o cântăreață (insulă ideală, fără anotimpuri, de 530 metri lungime și 185 metri lățime) — „Daniel” fiind, nu se putea să nu calce pe urmele englezului Daniel Defoe (și al romanului lui de pomină, „Robinson Crusoe”) sau ale lui Eminescu (prozatorul) sau ale lui Eliade. Cartea lui Daniel Corbu e pe placul visurilor mele, pictorul român de succes (plecat cu bursă la Paris la 34 de ani, vine în Australia în plină glorie, de unde se retrage la 2000 de kilometri de Melbourne, pe insulă, la 63 de ani, în plin ocean; ca pictor e considerat neoavangardist), plin de bani, bani câștigați din tablourile vândute, aduce cu el pe insula stâncoasă, plină de șerpi, cuceririle civilizației, are cu el laptop și tabletă care n-au nevoie de internet, generatoare pe benzină și panouri solare, are frigider și două congelatoare, mașină de spălat, e aprovizionat cu elicopterul, de la mâncare la butoaie cu benzină și pământ de flori (de către un nepot, devenit impresar), are iaht și barcă de pescuit (cu năvoade și afumătoare pentru pești; lasă că face scufundări, cu costum și tuburi de oxigen), debarcader și scări metalice, are pușcă de vânătoare și pistol, difuzoare la

iphone, casă cu paratrâznet, aparat foto pe care îl descarcă pe tabletă. Are și turn cu far, unde-și bea ceaiul (când nu și-l bea pe iaht sau în casa-pavilion; în Pavilionul Purei Singurătăți). Adună apă potabilă de ploaie. Merge pe insulă (cu un baston în interiorul căruia are seringă și ser antidot la mușcătura de șerpi) cu cizme din piele de taur, pe care are legați săculeți cu *margosa*, care alungă șerpii... Sunt fabuloase descrierile legate de migrația păsărilor, care stau în tranzit pe insulă (papagalii de mare își fac și cuiburi în pereții de calcar)... Pictorul „nu poate gândi împotriva legilor naturii” (multe din păsări fiind devorate de șerpi). Altfel, miza retragerii pictorului Eduard Bazon e *transformarea interioară*, să ajungă să-și formeze o „conștiință impersonală”. El laudă „teoriile interiorității” (budiste) și ale iluminărilor. „Pe mine mă interesează realitatea spiritului”, spune Eduard Bazon în jurnalul său, ținut pe insulă. Convins că „întreaga materie are memorie spirituală”... Are parte de călătorii astrale în timpul somnului. Scapă de slăbiciunile trupesti, învățând că „răul intră în corp prin 84.000 de porți”, derivate din tot felul de sentimente (de tip ură, poftă, mândrie, gelozie, confuzie)... Intră în plină criză, *nevointă*, „adică suferință” interioară (specifică ascezei). Îl ajută forța rugăciunii, ea îi fortifică propriul sine. Știe că trebuie să urce pe „trepte de inițiere, trepte de cunoaștere, trepte de sfințenie”... După cinci ani locuți pe insulă (nepărăsită decât cu iahtul la o plimbare îndepărtată, când a descoperit un iaht în voia valurilor, cu stăpânul iahtului mort) avea 41 de kilograme (într-un an a slăbit 30 de kilograme; avea la venire 92 de kilograme), nu mai mânca nici un fel de carne sau pește, ci

Poemul de colecție

Ioan Moldovan

plaur

Te visez lucios și cafeniu

În vis ești mai viu
decât mine

Mai bine nu mai visez,
decât să fiu
doar mâncător de miere de albine

Nimeni nu mă sună, alo!

Nimeni nu mă cunoaște în burg.
Trece vineri. Mișto!

Stelele-s plânse ca apele
în amurg

Griji simple și nesfârșite
îmi amintesc doar fostele amintiri
ca niște reclame pe clădiri
nemaizidite

Îmi adun lucrășoarele
Le pun în sac și ies
Revin golesc sacul împrăștii tot

Aici nu e de stat și nu mai pot găsi sarcina de aur
Plus că mă dor picioarele
de viersuit netot

Mă duc unde mă duce acest plaur
înconjurat de trestii nepieritoare
Mă mai uit împrejur
să văd soarele omnivor
care mâine-i alt soare
la fel de impur

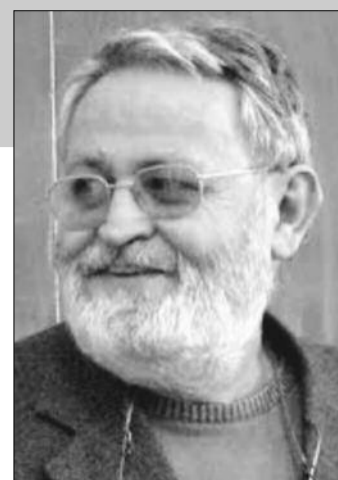
Să mă întorc acasă e inutil
prin bălți în care tot altă lună sticlește

Sunt doar un gospodar îngrijorat că din creier îi ies
scânteii
ca dintr-un polizor
pe care copilul orfan ascute brișca-pește

doar sâmburi de fructe și suc de diferite rădăcini și frunze de plante (inclusiv canabis) — după o perioadă de levitație, acum îi apare Atotțiitorul, cu figura lui Einstein, pe care îl întreabă: „Dacă ești tu, Atoatefăcătorule, de ce ai chipul lui Einstein și de ce vorbești în germană, pe care eu nu o cunosc la perfecție?” La care primește răspuns: „Știi bine, sunt într-o întrușipare”. Are senzația, spune personajul principal, că-și trăiește posteritatea. E obsedat de tehnicile gurului-călugăr Dagupta de la Centrul Tibetan, de „Divina Comedie” și de *ascetul tibetan Milarepa, poet și yogin care a petrecut multi ani în singurătate și meditație și care a scris autobiografia „Viata lui Milarepa”* (acel Milarepa care a dormit trei luni și 13 zile și a levitat). „Artistul sentimental” se răsfăță cu prezența dragonului meloman (căpetenie peste șerpii de pe insulă, cu o clepsidră pe cap), cu care vorbește și căruia îi dă să mănânce de câte ori apare la pavilionul lui. Vinde în cele mai celebre galerii picturile realizate pe insulă (duse cu elicopterul de impresarul lui). Pictează cupola din salon, ridică un monument unui mort găsit pe insulă (sculptând în piatră cu aparatură la zi), face „pregătiri sapiențiale pentru viața de apoi” și într-un final, dispărând, participă la „unirea spiritului cu balsamul cosmic”...

„Januvia” — un roman melancolic (conform lui Shakespeare, pomenit de autor: melancolia, o rană a frumuseții). Am visat alături de Daniel Corbu „aventura vieții lui”, îi mulțumesc pentru lectura extraordinară, de impact. Personal, sper să fie tradusă „Januvia”, sunt convins că e o carte de succes.

15 / 20.11.2017. BV





Să ieșim din sfera răspărului în care luăm realitatea, să ieșim din sfera maimuțării realității și să ne întoarcem la poezia care să își dovedească utilitatea. Cuvintele au fost storse de adevăr și de frumusețe și au rămas ca niște păstăi goale. Iar cei care lucrează cu aceste păstăi goale, mestecându-le cu disperare, în căutarea unui ipotetic miez, sunt niște nefericiți. Să refuzăm hazardului accesul la adevăr. Poezia e matematica în delir.

Realitatea este apogeul imaginației.

poesis

Să fim Poetically correct

Poezia s-a golit de sens.
Cuvintele s-au golit de poezie.
Poezia și-a pierdut utilitatea în spațiul public.
Poezia l-a pierdut pe om pe drum în numele unei metafizici lipsite de orizont.

Am ajuns la sfârșitul istoriei? Am ajuns la sfârșitul democrației? Am ajuns la sfârșitul națiunilor? Globalizarea a înghițit sufletele?

Mașina de tocat istorie lucrează și scoate, prin sita deasă, ca un cîrnat *cu de toate*, „poezia veacurilor”. Cu tremen de valabilitate prestabilit ...! Sau expirat?

A devenit banal ca la maraton să alerge doar atleții.
A devenit banal ca muzica să o facă doar muzicienii.
A devenit banal ca poezia să o scrie (să o facă) doar poeții.
Să nu discriminăm, astfel, pe cei care nu iubesc poezia.
Să nu discriminăm pe cei care nu înțeleg poezia.
Să nu discriminăm pe cei care se simt iritați de prezența poeziei în lume.

Să fim *Poetically correct*.
Pentru ei, pentru posibilitii discriminați, propune Tedy Arman aceste instalații poetice.

Ce sunt instalațiile poetice? Sunt un limbaj universal pe care să îl înțeleagă și cei care iubesc poezia și cei care o suportă dar și cei care nu o iubesc, nu o suportă.

Poezia devine astfel un limbaj al mușilor pe care să îl înțeleagă și surzii.

Regula de bază pentru producerea de instalații poetice este improvizația.

Ne-am săturat de rigoare.
Jos poeziile!
Să le izgonim din universități!
Jos cu învechiții moderniști, cu îmburgheziții postmoderniști!
Dacă îi prindeți că mai schelălăie prin vreun fund de sală de bibliotecă, prin vreun parc industrial dezafectat, dați-le la cap!

Critica însăși a omorât poezia. A explicat-o pînă a sufocat-o.
Criticii au omorât-o, apoi au disecat-o și au analizat-o.

Profesorații din facultăți au transformat sălile de curs în săli de morga unde întii sufocă poezia, apoi o jupoaie de cuvinte și arată triumfători unor studenți plictisiți de metafizica internautică viermele care zăcea sub cuvinte: ceva mai hidos și mai inconsistent decît viermele de varză.

Mediul academic este groparul literaturii.
În arta de azi funcționează ceea ce s-ar numi sindromul „geamului spart”. Adică dacă într-o clădire bine articulată, la un moment dat apare un geam spart care nu este înlocuit imediat, acel geam va atrage atenția oricui, se vor găsi destui care să intre înăuntru, să vandalizeze eventual, să mai spargă alte geamuri. Geamul spart dă senzația că acel spațiu este la discreția oricui.

Așa e în arta de azi: prin orice fisură la vedere intră toți cei care nu au nicio treabă cu arta. Iar odată ajunși înăuntru, se apucă să vandalizeze.

Poezia s-a golit de sens.
Cuvintele s-au golit de poezie.
Poezia și-a pierdut utilitatea în spațiul public.
Poezia l-a pierdut pe om pe drum în numele unei metafizici lipsite de orizont.

Am ajuns la sfârșitul istoriei? Am ajuns la sfârșitul democrației? Am ajuns la sfârșitul națiunilor? Am ajuns la sfârșitul culturilor naționale? Globalizarea a înghițit sufletele?

Mașina de tocat istorie lucrează și scoate, prin sita deasă, ca un cîrnat *cu de toate*, „poezia veacurilor”. Cu termen de valabilitate prestabilit ...! Sau expirat?

Trăim vremuri pragmatice. Timpul e bani, viața e bani, moartea e bani.

Și rugăciunea e bani.
Dumnezeu își plătește poeții cu moneda cea mai tare: vremelnicia.
Este moneda care nu se devalorizează niciodată, ea face suportabilă clipa.
Îi pune prețul corect.

Un om a murit lângă mine, a făcut infarct.
I-aș fi spus versuri memorabile din Pessoa, din Lorca, din Mazilescu, dar nu ar mai fi avut nici un rost.

Dacă m-ar fi învățat cum se face un masaj cardiac, poezia ar fi fost mai utilă.

Chiar dacă poezia nu mai este citită, măcar să arate bine.

Pentru un cititor obișnuit de poezie, forma textului, la o primă ochire, îi dă deja culoarea, gustul, ritmul interior și chiar nivelul de profunzime.

Pentru un necititor de poezie nici nu mai e nevoie de altceva, decît de formă, pentru că oricum e singurul lucru care poate să deosebească poezia de restul inutilităților de pe lumea asta, ca să știe cum să o caute sau cum să o evite.

Poeții zic: nu mai scriem poezie, prea mulți idioți stau cocoțați pe orizontul nostru de așteptare, nu avem cum să îi împingem de acolo...!

Dar, poeți, trebuie să scrieți poezii pentru idioți ... !
Coborîți pînă la nivelul lor de înțelegere!
Urcați pînă la nivelul lor de digestie!

Au murit poeții de geniu; au murit și poeții talentați; au murit vânătorii de bizoni după ce au murit bizonii!
Au rămas turme de simulanți.

DADA-ismul a omorât poezia.
DADA-ismul a ucis spiritul critic.
DADA-ismul a izgonit cititorul din poezie, acolo unde se cuibărise destul de confortabil.

Idiotul DADA-ist, mistificatorul DADA-ist și farseurul DADA-ist depun mărturie că mult invocata inocență a poeziei e un bluf.

Să ne întoarcem la NU!
NU poeziei cu sentimente prefabricate!
NU poeziei cu viziuni abisale la capătul cărora nu se aude niciun scîncet!

Poezia trebuie să fie împotriva ideologiilor, a istoriei, a politicului, a prostiei; dar, mai ales, poezia trebuie să fie împotriva poeziei.

Așa cum omul este inamicul declarat al omului de la primul scîncet al umanității.

Căci omul pe sine se urmărește cu înverșunare și cînd se ajunge din urmă nu îi tremură mîna ca să aplice lovitura.
Orice moarte e, astfel, ritualică?

Ce ne propune Tedy Arman în această carte?
Să ieșim din sfera răspărului în care luăm realitatea, să ieșim din sfera maimuțării realității și să ne întoarcem la poezia care să își dovedească utilitatea. Cuvintele au fost storse de adevăr și de frumusețe și au rămas ca niște păstăi goale. Iar cei care lucrează cu aceste păstăi goale, mestecîndu-le cu disperare, în căutarea unui ipotetic miez, sunt niște nefericiți.

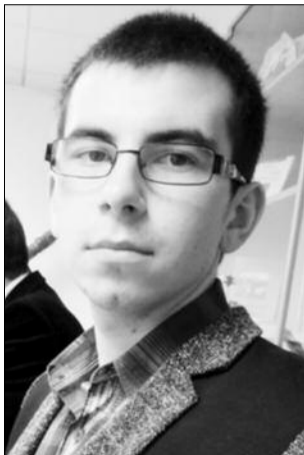
Să refuzăm hazardului accesul la adevăr.
Poezia e matematica în delir.
Realitatea este apogeul imaginației.

Poezia e, în esența ei, o capsulă ermetică, impenetrabilă, în care introduci un mesaj pentru nimeni și pentru toată lumea viitoare.

Publius Ovidius Nasso cu două milenii în urmă, acreditînd ideea că poetul nu e numai doctorul sufletelor, ci și al trupurilor, ne lasă rețete complete, aplicabile azi și oricînd, aici și oriunde pe Pămînt, primite prin “capsula timpului” care e poezia. Din “Cosmetice” (*Biblioteca pentru toți, Edit. Minerva, București, 1977, traducere și note de Maria-Valeria Petrescu*) iată rețeta cremei nutritive și de albit față:

“Orzul adus pe corăbii de la libyenele țărături
Să-l curățați bob cu bob de-orîșice pleavă și hluji.
Luați două litre din el, mazărice-n aceeași câtime;
Boabele le umeziți, ouă deasupra spărgînd.
Zece-s de-ajuns; cînd lăsate la vînt vor fi bine uscate,
Pe o asină-l înhămați să vi le macine-ncet.
Radeți din cornul ce-ntâi a căzut de pe a cerbului frunte:
Luați două nuci din el și-amestecați la un loc.
Cînd le veți fi prefăcut într-o foarte mărunță făină,
Dați printr-un ciur mai adînc, repede, ce-ați măcinat.
Douăsprezece cepșoare, cojite, de flori de narcisă
Bine-nt-o piuă zdrobiți și amestecați-le apoi
Clei de copac și alacul etrusc, două uncii mai puține
Și-ncă de nouă ori atît miere curată de stup...”
Sau o cremă pentru pistrui:
“Nu pregetați cafeluță gălbuie - mpreună cu bobul
Cel vînturatic să luați și să prăjiți la un loc.
Din amîndouă, aceleași câtimi, șase litre, să puneți;
Piatra de moară apoi să le răsnească pe rînd.
Adăugați și cenușă, și spuma roșcatei silitre,
Și stînjelul adus de pe-al Illyriei plai.
Tinere brațe vîjnoase să le plămădească pe toate,
Însă o uncie doar să cântărească ce iei.
Se mai adaugă tina din care alcyonii-și fac cuibul;

Marian Hotca



strada hornului

pe strada aceasta copiii sunt de fum
mai mult decât atât
ei au întinerit în sânge
soarta le-a țesut în inimă funingine când s-
au născut

apoi le-au dat drumul rând pe rând
pentru a nu avea toți aceeași vârstă
în ploaia orașului galbenă
ca să-i ardă cenușa până la sânge

uneori în diminețile cu ploi superficiale de
toamnă târzie

le aud rănilor nedeslușite
coapte prin cine știe ce parte a corpului
azi a început să doară și amurgul
cerul are o febră explozivă
e aproape roșu cu pete de sânge înnegrit
și totul devine un topos inexplicabil
aflat la hotarul pietrei topite cu viața ce
răsare din pământul gol

apoi se lasă încă o seară pe strada aceasta

un fum greu ne îmbrățișează ultimele oase
copiii rămân aceeași cenușă anonimă
scânteind numai niște vise arse
ce nu le va auzi nimeni

fum

ne-ați reproșat că v-am respirat tot aerul
așa că ne cerem iertare
și ne desprindem de timp

e pentru prima dată când
ne continuăm iluziile cu alte întrebări
delirante

cerul îmbibat în galben
ne adâncește în noi uitarea

vrem să fim și noi copii de fum
să mâncăm doar frunze negre toamna
moartea crengilor arse
să ne întărească din nou idealurile

atunci ar fi mai bine să strigăm prin scrum
starea reală a vieții
dar nimeni nu ne va sufla
niciun cuvânt din primul nostru trecut
avem fiecare câte un start imperfect
și brusc cineva binevoitor ne rătăcește în
lume
să ne găsim
calea

e firesc că după atâta așteptare printre
pietrele anonime
ne place să călcăm totul în picioare -
noi, piese de decor încătușate
în vremea ce ne-a mai rămas

spectru #1

ar fi mai bine
ca timpul să ne lase odată
în pace
să plutim în vidul îngălbenit
ca o tăcere ascetă
ce nu mai frământă gândul

ne lungim de azi până mâine
în sângele orașului-ecou
și melodia de fond
e doar trauma fumului
zbătându-se în ruina adâncă din mine

mor, trăiesc și mă nasc
în aceeași ochi ce urlă în spectru
substanța primitivă
a trebuit să înghită
mântuirea și porumbeii
din oraș

Magda Grigore

În numele poemului

(dintr-o lume-n alta)

Ninge,
ninge,
ninge,
spațiul se frânge,
timpul se prelinge,
iarna va învinge,
lumina se stinge.

Lumina se-aprinde.
Albul ne cuprinde,
ninsoarea se-ntinde
și ne va închide;
Ninge,
ninge,
ninge -

a căzut o stea,
o mai apărea?
... o fi moartea rea,
o fi moartea mea !
Ninge, ninge, ninge
și ninsoarea urcă
viața să-mi aducă.

Ninge, ninge, ninge,
cu lumină ninge -
o lumină cade,
o lumină urcă
mersul mi-l descurcă
dintr-o lume-n alta
ca o întâmplare,
ca o contemplare.

Ninge, ninge, ninge,
ca o lunecare
caldă dintr-un nume,
într-o altă lume...



→ Dacă ați vrea să cunoașteți cu cât să vă ungeți o dată,
Uncia-n două-mpărțiți, doar cu atât să dați."

De menționat că alcyonul este o pasăre mitică, despre care anticii
spuneau că-și face cuibul în apa mării, când aceasta e liniștită.

Publius Vergilius Maro, în „Georgice”, ne învață tratamentul
boabelor de grâu pentru o mai eficientă întrebuințare:

„Mulți am pomenit înainte de-a-ncepe-nsămînțatul
Că își lecuiesc sămînța, ba stropind-o cu salpetru,
Ba cu drojdii-ntunecate de oleu, ca astfel bobul,
În pâstaia-nșelătoare, să ajungă-a crește mare
Și mai lesne să se moaie, chiar la foc scăzut de-a fierbe ...”

Poeții japonezi din alte epoci înghesuiau în trei versuri o grădină
cu trandafiri și mai rămînea loc și pentru inorogul care trecea la pas.

Poeții fără imaginație, care scriu din chinul de a scrie, care s-ar
lăsa de scris dar nu mai pot, nu-i lasă conștiința înșelătoare și lașă,
cunoștințele, mediul, au de acum o posibilitate de a-și duce mai
departe patima: poezia concretă, utilitaristă.

Sunt chinuți de viziuni goale de conținut și de sens? Se pot
întoarce cu picioarele pe pământ.

Să milităm pentru o artă pură.

Ce e arta pură? E ca apa pură, din care s-au extras toate
mineralele și a rămas ceva fără gust; dar care curge ca oricare apă;
care nu transmite niciun virus, nicio boală.

Un poem despre virtuțile concrete ale salviei este un triumf al
artei care își reinventează cititorul.

Un poem despre brișele perfecte (sau Gummy bears), în viziunea
lui Dodo este un triumf al *inimaginei* mereu în ofensivă pe frontul
papilelor gustative. Frumusețea se trăiește, nu se cuantifică.

Nimic mai pur!

În lături cu tristețile fabricate prost!

În lături cu miorlăiala simțurilor!

În lături cu poezia ca un muzeu al ororilor!

Audiența poeziei e mică? Hai să luăm un poet și o productă a sa:
el se plînge că nu e înțeles, că vorbește în pustiu!

Drama poeziei sale? Evanescenta.

Dar dacă ar scrie despre infarctul miocardic, credeți că nu ar fi
cîteva mii de persoane care să citească poemul despre chinurile
inimii?

Un adevărat cititor de poezie când vede forma unui text, deja
salivează. Presimte, intuiește gustul, aroma.

Pentru că nimeni nu știe ce este poezia, ea poate fi orice.

Misterul motorului cu aburi, misterul unui smartphone, a unui
hard disk este la fel de profund ca acela al unei flori care înflorește la
marginea pustiului și nu-i permite acestuia să înainteze. Să explici
acest mister? E ca definirea timpului, în accepția Sfintului Augustin:
“Ce este Timpul? Dacă nu mă întreb, știu; dacă mă întreb, nu știu”.

Sigur, „blocul motor”, din poezia concretă a lui Tedy Arman, poate
să pară deja o chestiune învechită.

Din miezul poeziei realitatea se autoreproduce continuu.

Matematica este muzica rațiunii.

Poemul hard diskului: o epopee?

Poemul soft.

Poemul hard.

Poemul stick.

Rotația din ce în ce mai iute a Pământului în jurul Soarelui ne-a
dus, prin centrifugare, spre o ipotetică margine a Universului.

Aici timpul nu mai e o constantă, aici timpul are doar dimensiune
interioară.

Mai putem întîrzia în acest timp, care ne absoarbe cumplit din
interior, doar redescoperind lumea concretă din jur.

Poezia obiectelor e o șansă.

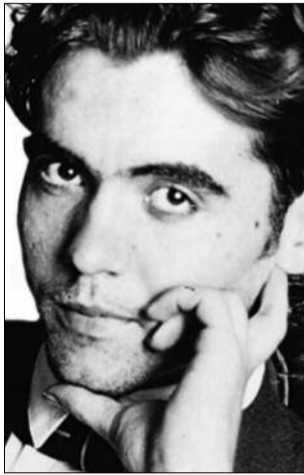
Tedy Arman ne arată o poartă care era, de fapt, trîntită de perete.
Tedy Arman are dreptate.

*Prefață la volumul de poezie „Biela”, semnat de Tedy Arman, în
pregătire la Editura Charmides)*

Piatra Neamț, 21 noiembrie 2017

Federico Garcia LORCA (1898 – 1936)

În traducerea lui LEO BUTNARU



Se naște în localitatea Fuente Vaqueros/ Gganada în familia unui latifundiar. Face studii universitare la Granada și Madrid. În 1918 publică prima sa carte „Impresii și peisaje” (eseuri și proză), urmată de „Carte de poeme” (1921), „Cântece” (1928), „Romaciero țigan” (1928), „Poetul la New York” (1930), „Divanul Tamatit” (1936), „Sonetele dragostei obscure” (1936) ș. a. Scrie piese de teatru, pe care le montează în Spania și în America Latină.

Când în Spania izbucnește Războiul Civil, Lorca refuză să se refugieze în Columbia sau în Mexic, ambasadorii cărora se oferă să-l

ajute, intuind că poetul ar putea deveni victima unui atentat. Pe 16 august 1936 este arestat, iar peste alte două zile cade răpus de gloanțele fasciștilor, corpul său fiind aruncat într-o groapă comună. Cărțile sale sunt arse în Plaza del Carmen din Granada și interzise în timpul franchismului.

Este considerat cel mai de seamă reprezentant al liricii spaniole moderne și o personalitate de primă mărime a poeziei europene a secolului XX.

Girueta

Vântule de miazăzi,
smolit, fierbinte,
tu îmi cuprinzi trupul,
aducându-mi semințe de
priviri luminoase
frăgezite de suc
portocalelor în pârg.

Se-mbujorează luna
și plâng
plopilor captivi,
însă tu vii prea târziu!
Eu deja am înfășurat sulul cântului,
punându-l în scrin!

În lipsa vântului,
ascultă-mă!, –
rotește-te, inimă,
rotește-te, inimă.

Rece văzduh de nord,
albă ursoaică a vântului!
Aduci peste trupul meu
tremurătoare aurore
boreale,
cu pelerinele de spectre
ale invizibililor căpitani,
și răzi dezlănțuit
de Alighieri Dante.
O, polizor al stelelor!
Însă tu vii
prea târziu.
Scrinul meu e năpădit de mucegai
și am pierdut cheia lui.

În lipsa vântului,
ascultă-mă!, –
rotește-te, inimă,
rotește-te, inimă.

Brizele, piticii și vânturile
ce bat de nicăieri.
Gâzele din trandafirii
cu petale piramidale.
Alizeele rătăcite
printre copacii brumați,
flaute în furtună,
lăsați-mă!
Lanțuri grele îmi apasă
memoria
și captivă e pasărea care
cu triluri înfrumusețează
amurgul.

Ceea ce pleacă e de neîntors,
lumea știe asta,
și printre mulțimea vânturilor clare
este inutil să te plângi.
Nu e așa, plopule, maestru al brizelor?
Este inutil să te plângi!

În lipsa vântului,
ascultă-mă!, –
rotește-te, inimă,
rotește-te, inimă.

VII.1920, Fuente Vaqueros, Granada

Cântec autumnal

Astăzi simt în inimă
tremur vag de stele,
dar calea mi-e pierdută

în sufletul ceții.
Lumina îmi retează aripile
și-ndurerarea tristeții
îmi umezește-amintirile
în izvorul ideii.

Astăzi trandafirii sunt albi,
la fel de albi ca suferința mea,
iar de nu sunt albi trandafirii
nînsoarea îi va înălbi.
Mai demult ei erau neam de iris.
De asemenea-i nînsoare în suflet.
Nînsoarea din suflet are
fulgi de sărutări și întâmplări
ce se scufundară în umbre
sau în lumina celui ce le-a gândit.

Zăpada de pe trandafiri se va scutura,
dar cea din suflet o să rămână,
iar gheara anilor din ea,
ca o andrea,
va împleti giulgiu.

Se topește oare zăpada
când moartea ne duce cu ea?
Sau, după, va exista o altă zăpadă
și alți trandafiri minunați?
Va fi pace și tihnă-ntre noi
precum ne învață Hristos?
Sau nu va fi posibil nicicând
rezolvarea acestei problemei?

Dar dacă dragostea nu e decât
înșelăciune? Cine-ncurajează viața
dacă doar amurgul vieții ne-afundă
în adevărata înțelepciune?
Binele, poate, nici nu există,
când răul i-aproape, rănește?

Dacă speranța se stinge în lume
și Babelul iar duce la confuzii,
ce făclie ne va lumina
căile pe Pământ?

Dacă albastrul nu e decât vis,
ce va fi inocență, minune?
Cu inima oare ce se va-ntâmpla
dacă dragostea rămâne dezarmată?

Dacă moartea nu e decât moarte,
ce se va-ntâmpla cu poetul pribeag
și cu lucruri ce dorm, pentru că
nimeni nu și le amintește?
Ah, soare, al speranțelor astru!
Limpede apă! Lună-n azur!
Inimi de copii, neprihănire!
Suflet al pietrelor fără glas!
Astăzi eu simt în inima mea
un tremur vag de constelații
și toți trandafirii sunt albi precum e
albă durerea-mi răzbunătoare.

XI.1918, Granada

Cântec de primăvară

I
Copiii veseli
pleacă de la școală,
răspândind prin aerul cald
proaspete cânturi de-aprilie.
Ce bucurie profundă în
liniștea din ulicioare!

Liniște prin care se răspândește
al râsetelor proaspete argint viu.

II

Eu merg în amurg,
printre florile grădinii,
lăsând pe cale
apa tristeții mele.
Pe muntele singuratic,
cimitirul satului
arata ca un câmp semănat
cu sămburi de crani.
Și chipurile au înflorit
ca niște capete uriașe
cu orbitele goale
și pletele verzi,
îngândurate și îndurerate
contemplând orizontul.

Divinule aprilie care vii
încărcat cu soare și miresme,
umple cu cuiburi de aur
craniile înflorite!

28.III.1919, Granada

Întrebări

Puzderii de greieri peste câmp treierat!
Marc Aureliu, ce ai putea spune
despre acești bătrâni filosofi ai lumii?
Bietu-ți gând pricepe-atare minune?!

Apa râului curge lin, șerpuitor.
Ce vezi dumneata, don Socrate,
în unda ce duce la moarte amară?
Sărace, sărăce-ți sunt ideile toate!

Trandafirii își scutură petalele-n noroi.
O, dulce Ioan al lui Dumnezeu, dumneata
Ce vezi în aceste petale glorioase?
Ce mică și neputincioasă-i inima ta!

V.1918

Ora stelelor

Tăcerea rotundă a nopții
în pentagrama
infinitalui.

Ies gol în stradă,
versuri mature
pierdute.
Întunericul, ciuruit
de țărâitul greierilor,
are acest foc intenționat
mort,
de sunet.
Lumina muzicală
percepută
de spirit.

Scheletele miilor de fluturi
dormind în camera mea.

Peste râu –
tineretea brizelor demente.

1920

Tăcerea

Hei, fiul meu, tăcere.
O tăcere unduioasă,
tăcere în care strălucesc văi și ecouri;
tăcere ce-nclină frunțile
spre pământ.